

Алексей СУРКОВ,

Социалист Эмәји Гәһраманы.

ПАЙЪЗ

Жамачлар бојаныб гызылы рәнкә,
Булдул дамчылардан мунчуг тахыбдыр
Јарпаглар киришиб күләкә чәнкә,
Пайъз сачларына хына јакхыбдыр.

Ағачлар нә јаман бәһәрләнибдир.
Пайъз совгатыјла евләри кәзир.
Гышың горхусундан «јәһәрләнибди»,
Сәфәрә чыхмаға дуруб мунтәзир.

Сојугдан, шахтадан титрәјир мешә,
Палыдлар өзүнү бир јетим саныр.
Дағлар гучағыны ачыр күнәшә,
Гыровлу чәмәнләр алышыр, јаныр...

Дүшүб будагларда күмүшү гара,
Титрәјир күнәшин солгун шөләси.
Јағыр кирәמידли, гарлы дамларә
Көчәри гушларын гәриб нәғмәси.

Нолар, човгун олсун, туфан курласып,
Шахтады гыш илә һәр вахт варыг биз.
Бизи тәрк еләјән күнәши, јазы
Үзүм ширәсијлә гәјтарарыг биз.

Дағлар арасында ујујан вади
Тонгал аловунда исинир инди.
Елә бил гызмар јәј итиб әбәди,
Дурналар о вахтдан көчүб кәдәнди...

Сән бу ајрылыгдан горхма һеч заман,
Гәлбини үзмәсин чылгап ағачлар.
Гызыл пайъзын да көнүл охшајан
Гызыл көзәллији, јарашығы вар.

Тәрчүмә едәни Әһәд МУХТАР.

— Адам, хүсусән инди, чәмијәт адамы бунларсыз
кечинә билмир.

Мән өзүм мүәллимәм, халгын ушагларыны оху-
дам. Чалышырам ки, чаванлар мүәсир өлмин, мә-
дәнијәтин әсасларыны јакшы өјрәсинләр. Мәчлә-
рә диплом вериб һәјәтә, халг тәсәрууфатында ишә
мәндәрәндә кәтдији идарәнин иши сәһмәндә олсун.
Һәм кәчмин алтынычыг, үзүгә, сәнәти сәјәлы өл-
сун, һәм дә мүәллимин зәһмәти һәдәр кетмәсин,
сәвинчинә әсас олсун.

Чаванларын еләси олур ки, беш ил, алты ил
али мәнтәбәдә ләјәгәтлә охујур, гуртарыр, диплом
алыр. Ишә тәјмин олунанда сәвинирсән, ону тәбрин
едиб хейр-дуа верирсән. Урајин ачылыр. Санни
әзәмәтли мүди тикмисән, абад бир бағ салмысан.

Еләси дә олур ки, һыггана-һыггана дәрсини ба-
ша вураначан даш чатлајыр, сәместр олмур ки,
онун нәсири чыхмасын, валидејн хәлишә кәлмәсин,
мүәллимләрә ағыз ачыб хәлиш еләмәсин. Белә тә-
ләбәләрин иши мүәсибәтдир. һеч нәсә гисмәт олма-
сын, өмүр чүрүдән шөјдир... Беләләриндән бири ие-
чән ил мәнә раст кәлмишди. Сонра мә'лум олду ки,
достумун оғлуду. Атасынын дә хәтирини истәји-
рәм, һагг-саламымыз вар. Киши өзү дә һәјәли
адамдыр. Утана-утана мәнә ағыз ачды:

— Ај филаннәс,— деди,— өвләддир, дәрси, инни-

Мир ЧӘЛАЛ

Хәлиш, тәләб, мәсләһәт

КИЧИК БЕКАЈӘЛӘР

шафила марагланырсан, истәјирсән ни, јәр-јолдаш
арасында ахсамасын. Она көрә дә әри еләјиб јаны-
ныза кәлмишәм. Охумәјән ушаг олса һеч сәнә зәһ-
мәт вермәрәм. Охујандыр, амма ди кәл ки, бәдбәхт
оғлу, күтдүр, һәрдам көүрүрсән дөјмәли јакшы мә-
нимсәјир, һәрдам дә јох. Мүәллимләр јанында адам
утаныр, нәләјим, алачымыз јохдур. Инди бурда
сиздән чох јох, јүниүмчә бир хәлишин вар. Бир
нәмрә, анчаг бир нәмрә күзәшт елә! Икијә билир
үч вер, үчә билир дөрд вер! Бирчә нәмрә она күзәшт
кифәјәтдир. Күман едирәм ки, сиз онун һаггында
бир нәмрәни әсиркәмәсиниз! Лап мәнин хәтиримә!
Чәрән нәсириши, бир-биримизә јери кәләндә хәтир-
һәрмәт өләмишич. Бунлары нәзәрә алын...

— Догрудур, мән достумун хәлишинә үрәндән разы-
лыг верәдим, ону ачыг дә рәдд еләмәдим. Бир нәм-
рә елә чәтин, бөјүк хәлиш дөјил ки, достумун сөзү-
нү јерә салајайым, һарары кәдәјди.

— Бахарыг, — дедим,— архајын салма, гәј чи-
ди охусун, һазырлашымын, бахарыг!..

Мүн о күн олду ки, һәмим оғлан имтаһана кәл-
ди. Мәлди, өзү дә бир нөв ӘДА илз кәлди. Филан
группун тәләбәси, филан дәрсин нәсирилеси ним
јох, мәлз ФИЛАННӘСИН оғлу киши кәлди.

— Јолдаш мүәллим, сизин дәрәдән мәним имта-
һаным гәлыр. Атам дә сизинлә данышыб, хәлиш
едирәм, мәним имтаһанымә күтүрәсиниз!

Һәриф буну бир әмр нимә учадан деди, голтуг
чибиндән чыхардығы китабчаны дә үстүмә атды.

— Бу дә зәчотнам!

Атасынын хәлишини тәкрар јәдыма салды:

— Атам дә сизинлә данышыб. Мән чохдан кәл-
мәли идим, бир һәфта хәстә олаум, үстүнүзә сағлыг!

— Инди кәлмисән?

— Бәли, инди кәлмишәм!

— Дәрсә һазырсан?

Тәләбә бир аз дәјәнди, көвләнмәз бир суал ешит-
миш нимә, үзүмә диң бахды, чаваб верди:

— һазырам!

— Кеч әјләш!

Мүәллимләр билрләр, мүәллим олмајанлар дә
дүшүнә биләр ки, асан дәрси өјрәнмәјиб имтаһана
кәлмән, өзү дә атасынын хәлиши илә кәлмән, мүәл-

лимә нәчә ағыр олар. Ахы, мүәллим јазыг бу дәр-
си тәләбәләрә демәк үчүн нә гәдәр китаб вәртәл-
әјир, зәһмәт чәкир, сәј еләјир, тәләбәларин марагы-
ны ојатмаг, фәнин сәвидирмән үчүн дәридән-табыг-
дан чыхыр.

Инди дәрсин үчүндә иштирак еләјән, бешинә
кәлмәјән фәрсис, һәрчәји бир оғлан кәлиб зәчотла-
сыны адамын габагына атаңд дәмәк чәтин олур.

Нә едәсән ни, достумун хәтиринә мән бу оғланы
имтаһана бурәхдим, суаллар вердим, чавәбларыны
исә һеч ешитмән дә истәмәдим.

Оғлан көрүнүр, чох сыртгыг, үзүбөз бир адам иди.
Суалларын бирини нәнарә гојду, о бирисинин мүә-
јән мәтлабини данышды, зәчотнасыны тәкрар габа-
гыма гојуб атасынын адыны чәнди. Мән әләвә бир
суал дә вердим. Оғлан башыны булады, демәк иста-
јирди ки, «бу, мүәллим, һеч атам дөјнә охшамыр».

— Мүәллим, һәлә јәнә ики имтаһаным дурур,
тәләсирәм!..

Мән еһмәллычә, зәчотнасы күтүрүб гәјмәт јәз-
дым. Оғландан салам мөндәрәдим.

— Атаң мәнән салам дөјәрсән!

Оғлан әввал сәвинчәк китабчаны гәтдәјиб чиби-
нә гојмаг истајирди, бир дә диғгәтлә бахандә, зарбә
дәјимш нимә дәјәнди. Дәјәнди, мәнә суал верди:

— Мүәллим, нәсдиниз?

— Бәли.

— Атам јакшы нәмрә хәлиш етмишди?

— Индики билјиниз үчүн бу гәјмәт кифәјәтдир!

— Бир дә кәлмәлијән?

— Бәли, бир дә кәләрсиниз, анчаг јакшы-јакшы
һазырлашыб, программын әсас бәндәрлинн бир дә
тәкрарлајайыб, диғгәтлә өјрәниб кәләрсиниз!

— Бәс атам илә данышағыныыз?

— Атам билир, она күзәштә кетмишәм!

Оғлан даһа мәнн данышдырмады, китабчаны чи-
бина гојуб дүз кетди!

Јәгин ки, һеч бир јерә, нә мәнтәбә, нә деканын
јанына, нә китабханәјә; дүз атасынын јанына гәч-
ды. Атасыны тәкрар мәним үстүмә мөндәрәјә тә-
ләсәди.

Догрудан дә елә олду. Ики саат чәкмәди ки,
достум мәнн евимизин габагында һабар јемәјинә кә-
дәндә һаглады, салам-һаламсыз сөзә, килеј-күзәрә
башлады:

— А филаннәс, ахы мән сизә ағыз ачдым, ушаг
үчүн хәлиш еладим. Әчәб әмәл еләмисиниз!

— Нечә бәјәм?

— Оғлана ики вермисиниз!

— Достум, мәнән чох јох, бир нәмрә күзәшт
етмәјим хәлиш етмисиниз. Сизин оғланым дәрәдән

